

הפיקוח על הבנקים

אגף הביקורת

תל-אביב, י"ב בתמוז תשע"ז

6 ביולי 2017

174S6480

לכבוד

ההנהלה הראשית

התאגידים הבנקאים

לידי: יו"ר הדירקטוריון

מנהל כללי

הנדון: הסיכון באשראי לענף כלי רכב

שוק הרכב הישראלי התרחב באופן מהותי בשנים האחרונות ונמצא במגמת התרחבות נוספת. החשיפה לענף מהווה אמנם חלק קטן בסך הנכסים של המערכת הבנקאית, כך שנכון לעכשיו היא אינה יוצרת סיכון מערכתי ליציבותה¹. עם זאת, לנוכח אינדיקציות לעליה ברמת הסיכון של חלק מהלווים בענף (ובפרט בחברות הליסינג), חשוב לוודא שנהלי החיתום והבקרות בתאגידים בנקאיים ובחברות כרטיסי אשראי יתנו מענה מתאים לרמת הסיכונים העולה. לאור האמור, נבקשכם לפעול כדלקמן:

1. לבצע ניתוח סיכונים לאשראי לענף "מסחר כלי הרכב" ולאשראי הצרכני לרכישת רכב. ניתוח הסיכונים יבוצע באמצעות תרחישי קיצון שיכללו התייחסות לתרחישים שונים בהתאם לרלבנטיות של הפעילות בענף ובכללם:

- עלייה בשיעור הריבית והשפעתה על היקף החובות, היקף מסירות כלי רכב, רווחיות, ושיעור המינוף של השחקנים השונים בשוק.
- ירידה בשווי הביטחונות (למשל נוכח גידול חד בהיצע הרכבים של כלי רכב פרטיים) והשפעתה, בין היתר, על ערך המלאי של ציי הרכב, על הרווחיות של השחקנים השונים בענף, ועל שווי הביטחונות של כלי רכב פרטיים המשועבדים לבנקים.
- משבר בשוק ההון והתייקרות המקורות של חברות הליסינג שחלק משמעותי מפעילותן מתבסס על גיוס אשראי זול משוק ההון והנחות ספקים (כגון: ברכבי "אפס קילומטר").
- השפעת זמינות האשראי והוזלת המחירים על איכות שוכרי הרכב והלווים הצרכניים בהיבטים של הכנסה, מינוף ויכולת החזר.
- תרחישים נוספים כגון: שינוי בשערי חליפין, פגיעה במותג, חקיקה רגולטורית, ופתיחת השוק לתחרות. הבנקים נדרשים לבחון תרחישים רלבנטיים נוספים.

¹ נציין כי בחברות כרטיסי אשראי החשיפה לאשראי הצרכני בשיעור כלי רכב מהווה חלק משמעותי מיתרת האשראי.

2. הניתוח יבוצע או יתוקף בכתב ע"י פונקציית ניהול הסיכונים. תוצאות הניתוח ידונו בהנהלת הבנק או בדירקטוריון. בהתאם לתוצאות הניתוח, יידרש הבנק לבחון, לכל הפחות את ההיבטים הבאים:
- 2.1. הצורך בעדכון מדיניות אשראי מסחרי לענף כלי הרכב ואשראי צרכני לרכישת רכב.
 - 2.2. הצורך בהידוק הבקורות לגבי לווים משמעותיים קיימים ולגבי אשראי צרכני לרכישת רכב (למשל – בהיבטים של רמת המידע, מבנה האשראי).
 - 2.3. הצורך בעדכון הכללים והמגבלות הנוגעות למימון ענף כלי הרכב. לנוחיותכם, מצ"ב בנספח פרקטיקות מקובלות למימון הענף במערכת הבנקאית בישראל בדגש על ענף הליסינג. פרקטיקות אלו אינן מחייבות, אך מצופה מכל בנק לבחון את תיאבון הסיכון שלו בהתייחס אליהן.
 - 2.4. הצורך בהתאמת ההפרשה הקבוצתית לענף בכלל (ובפרט בהתייחס לתיאבון סיכון החורג מהפרקטיקות המקובלות).

בכבוד רב,

רד יפת

מנהלת יחידת ביקורת ניהול סיכונים אשראי
בשם המפקח על הבנקים

העתק: דר' חדוה בר - המפקחת על הבנקים
אור סופר – סגן המפקחת על הבנקים
מנהל הסיכונים
מבקר פנימי ראשי

הפיקוח על הבנקים

אגף הביקורת

נספח

פרקטיקות מקובלות למימון ענף כלי רכב במערכת הבנקאית בישראל

מפורטות להלן פרקטיקות מקובלות למימון ענף כלי הרכב בדגש על מימון לחברות ליסינג, בהתבסס על ניסיון מצטבר בשנים האחרונות (במימון הענף, בתפעול מלאי כלי הרכב המשועבדים ובמימוש כלי רכב) כפי שעלה בדוחות ביקורת.

בכוכבית (*) מסומנות פרקטיקות מקובלות הרלבנטיות גם במימון אשראי צרכני לכלי רכב

1. שיעור המימון והון עצמי מינימלי בחברה הלווה

- 1.1. קביעת שיעורי מימון מקסימליים, בהתאם לסוג העסקה ואיתנות הלווה (*).
- 1.2. קביעת שיעור ההון העצמי המינימלי הנדרש למימון חברות המשתייכות לענף הליסינג.
- 1.3. קביעת קשר בין שיעור ההון העצמי המינימלי הנדרש של החברה הלווה לשיעור המימון ולשיטת המימון:
 - 1.3.1. שיעור המימון - ככל ששיעור המימון המבוקש גבוה יותר, כך נדרש שיעור הון עצמי גבוה יותר בחברה הלווה.
 - 1.3.2. שיטת המימון - במימון הלוואות בהן שיעור ה-LTV נותר קבוע, יידרש שיעור הון עצמי גבוה יותר בהשוואה לעסקאות בהן שיעור ה-LTV פוחת.

2. חשיפה ללווה

קביעת שיעור החוב המקסימלי שיעמיד הבנק ביחס לסך החוב הפיננסי של החברה הלווה. ניתן לקבוע שיעור חוב מקסימלי שונה בהתאם להיקף האשראי לחברה הלווה (ככל שהיקף האשראי גבוה יותר, רצוי שחלק הבנק בחוב של החברה יהיה נמוך יותר).

3. חישוב מקורות ההחזר

הסדרה בנהלים של אופן ביצוע ניתוח של מקורות ההחזר הראשוניים בעת חיתום האשראי לחברות הליסינג ובמשך כל תקופת חי ההלוואה (נציין שבתברת ליסינג, מכירות הרכבים מהוות חלק ממקור ההחזר הראשוני).

4. בטחונות

- 4.1. קבלת שיעבוד קבוע של כלי הרכב הממומנים (*).
- 4.2. כאשר מועמד מימון לעסקת סל רכבים (pool), קבלת שעבוד קבוע של הסכם החכירה והמחאת זכות על דרך השעבוד על התקבולים.
באם לא נרשמים שעבודים ספציפיים על כלי הרכב, קבלת התחייבות הלווה שכלי הרכב הכלולים בעסקת המימון לא ישועבדו לצד ג'.

5. התבססות על בטחונות

- 5.1 קביעת מקדם ביטחון מרבי על כלי רכב בשיעור שלא יעלה על 60% (*).
מקובל לחשב את מקדם הביטחון על פי מחיר מחירון מוסכם (למשל, מחירון לוי יצחק) עם ההפחתות הרלבנטיות וללא מע"מ (*).
- 5.2 קביעה שאין להישען על שווי הרכבים לבטוחה מעל 5 שנים (*). ברכבי ליסינג ההישענות צריכה להיות אף לתקופות קצרות יותר.
- 5.3 ברכישת תיק הלוואות לכלי רכב של לווים פרטיים, קביעה כי מקדם הביטחון המרבי יחושב על כל אחד מכלי הרכב בנפרד ולא בממוצע על סך כלי הרכב של הלווים הפרטיים.
- 5.4 על מנת להישען על תרחיש של מכירת העסקה לגורם אחר במצב של כשל, יש לוודא שחוזי החכירה הספציפיים המהווים כושר החזר לחוב משועבדים במלואם לבנק (לרבות המחאת זכות כלפי הבנק).

6. מעקב שוטף

- 6.1 קביעה שיש לבצע בדיקה תקופתית (לכל הפחות רבעונית) של האובליגו מול הביטחונות, על מנת לוודא כי שיעור ה-LTV אינו חורג מהמדיניות.
- 6.2 קביעה שיש לבצע בקרה שנכנסים לחשבון הבנק תקבולים מתאימים לחלקו של הבנק במימון החברה.
- 6.3 במימון סלי רכבים, קביעה שיש לקבל דוח המעיד על פיזור סוגי הרכבים והדגמים וכן פיזור של החוכרים ככל שניתן.
- 6.4 קביעת מנגנון מוסדר לניהול בקרה ותפעול שוטף של מלאי כלי הרכב המשועבדים והסדרתו עם הלווה בהסכם, או קביעת בקרות מפצות שיבטיחו שהתפעול השוטף לא יפגע בערך המלאי.